

4. Медвідь Ф., Чорна М. Безпекова політика України в умовах зовнішньої агресії: нормативно-правове забезпечення. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2015. Вип. 5–6 (79–80). С. 117–126.

УДК 342.514:341.315

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/107-109

Едуард КОПИЛОВ
викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ФОРМУВАННЯ ПРИНЦИПІВ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Формування принципів безпеки держави в умовах воєнного стану є одним із важливих елементів її подальшого існування як незалежної держави у післявоєнні часи. Україна прагне до європейської моделі розвитку та позиціонує себе як демократична європейська держава із розвинутою економічною та політичною системами. Національний розвиток та формування принципів безпеки держави необхідно розглядати з погляду на її історичний розвиток та національну ідею. Наразі розвинутий потенціал співробітництва із державами Євросоюзу надає економічну та воєнну підтримку, а також необхідні важелі протидії викликам зовнішнього світу, внаслідок чого забезпечуються потреби збройних сил та економіка взагалі.

Визначення принципів безпеки та національних інтересів держави має урахувати історичний досвід її національного розвитку, а також питання економічного, політичного, соціального та інтелектуального життя. З метою формування принципів безпеки держави необхідно виробити та втілити в життя її поновлену модель. В умовах сьогодення Україна геополітично знаходиться на стику країн, які отримують переваги економічного розвитку, і тих, які зазнають його негативних наслідків. Затягування інтеграції України до Європейського Союзу перетворює її на плацдарм для з'ясування стосунків між Заходом і Сходом. Ситуація невизначеності, у якій опинилася держава, диктує свої правила гри, за якими необхідно здійснювати послідовну політику. Але протягом останніх років Україна все ж проводила її недостатньо інтенсивно і послідовно та піддавалася зовнішньому тиску. В умовах дестабілізації міжнародного простору це давало змогу підвищення загрози системі безпеки країни та створювало ризики повномасштабного вторгнення з боку країни-агресора – рф, яке відбулося у лютому 2022 р.

В умовах сьогодення інтереси становлення і зміцнення державності в країні вимагають інтенсифікації процесів культурного відродження і розвитку національної ідентичності, внаслідок чого суспільство стає об'єктом політичних, економічних, соціальних і культурних впливів [1].

В провідних сферах життєдіяльності України з часу оголошення її незалежності завжди існували загрози. Так, до зовнішніх загроз належать територіальні претензії, зовнішній тиск, іноземне втручання у внутрішні справи, зовнішні дії, спрямовані на послаблення економічного суверенітету, інформаційні спецоперації проти стабільності та встановлення зовнішнього контролю за її інформаційним простором. До внутрішніх загроз відносять падіння розвитку економіки, корупцію, політичну нестабільність, слабкість державних інститутів, загрози національним інтересам і безпеці. До них можна також віднести кризи у постачанні і транзиті енергоносіїв, зовнішню підтримку внутрішньої нестабільності політичними опонентами, тощо.

Над проблематикою запобігання корупції в умовах воєнного стану працюють науковці, громадськість, міжнародні організації, проте єдиної думки стосовно формування ефективних механізмів запобігання та подолання корупції не існує. Національна безпека не може бути гарантована без тісної співпраці із впливовими міжнародними структурами безпеки, ефективність функціонування яких стримується недосконалістю існуючих механізмів міжнародного правопорядку. Високий рівень залежності економіки України від імпорту енергоносіїв становить суттєву загрозу національній безпеці, послаблює позиції у

вирішенні економічних та соціальних питань. Для зниження рівня енергетичної залежності важливе значення має диверсифікація енергетичної політики, підвищення енергоефективності промисловості та комунального господарства, запровадження новітніх технологій, розвитку власного енергетичного потенціалу [2].

Наразі регіональна політика держави проводиться недостатньо послідовно та піддається зовнішньому тиску. В умовах воєнного стану необхідне створення новітньої системи національної безпеки, адекватної існуючим масштабам загроз суверенітету країни. Це гарантує в подальшому її виживання та розвиток. На національному рівні це означає посилення внутрішніх спроможностей щодо протидії викликам і загрозам, на міжнародному – формування інтеграційних систем співробітництва із західними державами.

Питання національної безпеки потребують вдосконалення та уточнення. Так, перше згадування про національну безпеку в Конституції України містить ст. 18, яка установлює спрямованість зовнішньополітичної діяльності держави; ст. 34 зазначає, що здійснення гарантованих конституційних прав може обмежено законом в інтересах національної безпеки. Пункт 17 ст. 92 Конституції України встановлює, що основи національної безпеки визначають винятково закони України. У п. 1 ст. 106 закріплено, що Президент України забезпечує національну безпеку. Ст. 107 Конституції визначає, що РНБО України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України. Відповідно до п. 7 ст. 116 Кабінет Міністрів України здійснює заходи щодо забезпечення національної безпеки. В окремих статтях Конституції визначено окремі складові безпеки, але не встановлено, що вони є складовими національної безпеки. У ст. 16 зазначено, що обов'язком держави є забезпечення екологічної безпеки, у ст. 17 – що забезпечення економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу, забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладено на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави [3].

В умовах повномасштабного російського вторгнення в Україну виникла пропозиція щодо прискореного вступу нашої держави до Європейського Союзу. Наразі ця процедура є чіткою та регламентованою і складається з декількох послідовних етапів, деякі з них є досить тривалими. Отже, можливе рішення європейських політиків щодо прискорення прийняття України до ЄС в межах існуючої процедури найімовірніше буде спричинене політичними причинами, ніж перебуватиме в юридичній площині, та створить прецедент в історії Євросоюзу [4].

Важливою складовою принципів безпеки держави є інтеграція України до Євросоюзу та продовження шляху її відтворення та модернізації. Розвиток процесів консолідації країн Заходу вимагає визначення економічних інтересів та практичного формування економічного простору з відповідним включенням суміжних країн-партнерів. Орієнтуючись на європейську модель розвитку, Україна спроможна повністю відновити свою економіку та налагодити мирне життя.

Проблему національного розвитку нашої держави, її безпеку необхідно розглядати з урахуванням реальних перспектив у геополітичній структурі світу. Стратегія посилення позицій України у міжнародній системі повинна спиратися на підтримку міжнародного суспільства, існуючі ресурсні можливості, економічний, соціально-політичний, військовий та інтелектуальний потенціал, прагнення громадян до життя у вільній демократичній державі із високим рівнем економіки, здатної захистити себе від зовнішніх загроз.

1. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя. Київ : Альтерпрес, 2004. 100 с.

2. Review of the European Neighbourhood Policy – Eastern Dimension. *European Parliament*. URL : https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/219088/EP_resolution_enp_eastern_dimension_07042011_en.pdf.

3. Конституція України від 28.06.1996. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

4. Каба Д. Український прецедент: на яке прискорення вступу до ЄС може розраховувати Київ. *Європейська правда*. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/03/29/7136852/>.